

រាជបណ្ឌិតសភាកម្ពុជា

កិរិយាវិសេសន៍ក្នុងភាសាខ្មែរបច្ចុប្បន្ន

ADVERBE DANS LA LANGUE CAMBODGIENNE
CONTEMPORAINE

សារណាបព្រះ

ផ្នែកបរិញ្ញាប័ត្រជាន់ខ្ពស់ជំនាន់ទី២

ឯកទេស: ភាសាវិទ្យា

និស្សិត : គុយ រិន

សាស្ត្រាចារ្យដឹកនាំ : បណ្ឌិត ព្រ៉ាំ ម៉ែល

ការពារនៅថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣ / ព.ស២៤៤៧

RÉSUMÉ

"Adverbe dans la langue cambodgienne contemporaine"

Nous avons choisi l'adverbe comme sujet de notre mémoire, parce que celui-ci représente une catégorie de mots très complexe dans la langue cambodgienne, comme dans beaucoup d'autres langues : "C'est une classe de fourre-tout" disait notre professeur, Monsieur PRUM Moal. Puisque c'est une classe de fourre-tout, nous voudrions y voir un peu plus clair et apporter notre petite contribution à sa meilleure connaissance .

Notre mémoire est composé de deux parties. La première partie présente les problèmes généraux. Elle comprend deux chapitres : le premier présente la méthode de collecte des données et les définitions relatives à l'adverbe données par un certain nombre de livres de grammaire ainsi que notre point de vue sur cette question ; le deuxième présente le fondement théorique pour notre travail sur la structure de l'adverbe, en faisant appel à la diachronie qui montre le passage possible de la syntaxe à la morpho-syntaxe et à la morphologie .

La deuxième partie a trait aux caractéristiques de l'adverbe. Elle comprend trois chapitres : le premier présente les comportements syntaxiques et les fonctions des adverbes, le second leurs sources et le troisième leurs catégories .

Comme conclusion, nous disons que c'est une erreur de prendre des groupes de mots librement combinés pour des adverbes, puisque les adverbes sont des mots (mots simples, mots dérivés, mots composés,...) et non des combinaisons libres de mots.

Nous avons constaté que certains adverbes cambodgiens sont en quelques sorte adverbes de naissance; que certains ne le sont que syntaxiquement , par exemple លឿន est adjectif dans គោលលឿន et adverbe dans គោរពលឿន ; que d'autres le sont devenus grâce au semi-affixe ដោយ employé à leur gauche; que d'autres enfin sont quasiment des mots dérivés, nés des para-affixes, des procédés réduplicatifs, onomatopéiques, etc...

ឧទិសកថា :

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ :

មាតិកា :

លំនាំដើម: ១

សេចក្តីផ្តើម ៣

ផ្នែកទី១: បញ្ហាទូទៅ

ជំពូកទី១: វិនិច្ឆ័យ និង មូលដ្ឋានស្រាវជ្រាវ ៥

១-ការប្រមូលទិន្នន័យ ៥

១.១-ស្រង់ពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ចេញពីវចនានុក្រមខ្មែរ ៥

១.១.១-ស្រង់ពាក្យដែលមានប្រភេទពាក្យកិរិយាវិសេសន៍តែមួយមុខ ៥

១.១.២-ស្រង់ពាក្យដែលមានប្រភេទពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ផង និង គុណនាមផង ៥

១.១.៣-ស្រង់ពាក្យដែលមានប្រភេទពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ផង និង នាមស័ព្ទផង ៥

១.១.៤-ស្រង់ពាក្យដែលមានប្រភេទពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ផង និង និបាតស័ព្ទផង ៥

១.១.៥-ស្រង់ពាក្យដែលមានប្រភេទពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ផង កិរិយាស័ព្ទផង និង គុណនាមផង ៦

១.១.៦-ស្រង់ពាក្យដែលមានប្រភេទពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ផង គុណនាមផង និង នាមស័ព្ទផង ៦

១.១.៧-ស្រង់ពាក្យដែលមានប្រភេទពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ផង កិរិយាស័ព្ទផង គុណនាមផង និង
នាមស័ព្ទផង ៦

១.១.៨-ស្រង់កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយមានបរិវារស័ព្ទជាបាតុផ្សំ ៦

១.២-ស្រង់ពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ចេញពីសៀវភៅវេយ្យាករណ៍នានា ៧

១.៣-ស្រង់ពាក្យកិរិយាវិសេសន៍ចេញពីឃ្លាក្នុងសៀវភៅនានា ៧

២-និយមន័យស្តីពីកិរិយាវិសេសន៍ក្នុងភាសាខ្មែរ ៧

២.១-និយមន័យស្តីពីកិរិយាវិសេសន៍ក្នុងភាសាបារាំង ៧

២.២-និយមន័យស្តីពីកិរិយាវិសេសន៍ក្នុងភាសាអង់គ្លេស ៨

២.៣-និយមន័យស្តីពីកិរិយាវិសេសន៍ក្នុងភាសាខ្មែរ ៩

៣-ការវិភាគលើនិយមន័យខាងលើ ១០

ជំពូកទី២ : ការពិចារណាលើរូបសាស្ត្រ និង រូប-សម្ព័ន្ធ ១២

១-បន្ថែមការវិភាគគំនិតដែលបានបែងចែករូបសាស្ត្រជាចំណុះពីសម្ព័ន្ធ

និងគោលគំនិតដែលនិយមប្រើវិញ្ញាណរូប-សម្ព័ន្ធ ១២

២-ការវិភាគពីលក្ខណៈសម្ព័ន្ធជាមួយរូបសាស្ត្រ ១៣

២.១-ការវិវត្តក្នុងកាលបរិច្ឆេទមួយចំនួន ១៣

២.២-ការវិវត្តក្នុងកាលខ្មែរ ១៤

២.៣-សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ១៦

ផ្នែកទី២: ចរិតលក្ខណៈនៃកិរិយានិសេសន៍ក្នុងភាសាខ្មែរ ១៨

ជំពូកទី១: លក្ខណៈសម្ព័ន្ធ និង មុខងារនៃកិរិយានិសេសន៍ ១៧

១-លក្ខណៈសម្ព័ន្ធនៃកិរិយានិសេសន៍ ១៧

២-មុខងារកិរិយានិសេសន៍ ១៩

២.១-មុខងារជារណប (complétif) អោយកិរិយាស័ព្ទ ១៩

២.២-មុខងារជារណប (complétif) អោយគុណនាម ២១

២.៣-មុខងារជារណប (complétif) អោយកិរិយាវិសេសន៍ ២០

២.៤-ការសង្កេតពិចារណា ២១

២.៤.១-មុខងារជាកម្មទេសកាលប្រាប់បំណែបអោយកិរិយាស័ព្ទ ២១

២.៤.២-មុខងារជាកម្មទេសកាលប្រាប់កាលអោយកិរិយាស័ព្ទ ២២

ជំពូកទី២ : ប្រភពកិរិយានិសេសន៍ ២២

១-ប្រភពខ្មែរ ២២

១.១-កិរិយាវិសេសន៍ដែលជាកិរិយាវិសេសន៍ពីកំណើត ២២

- ១.២-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីកិរិយាស័ព្ទដោយភ្ជាប់បុព្វបទ (préfixe) ២៣
- ១.៣-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីគុណនាមដោយភ្ជាប់អឌ្ឍមូលបទ "ដោយ" ២៥
- ១.៤-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយភ្ជាប់បរ:មូលបទ ២៦
  - ១.៤.១-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីកិរិយាស័ព្ទដោយភ្ជាប់បរ:មូលបទ ២៦
  - ១.៤.២-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីតម្រាប់សួរដោយភ្ជាប់បរ:មូលបទ ២៧
  - ១.៤.៣-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីពាក្យគ្មានន័យដោយភ្ជាប់បរ:មូលបទ ២៨
- ១.៥-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយមានបរិវារស័ព្ទជាធាតុផ្សំ ២៩
  - ១.៥.១-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយមានបរិវារស័ព្ទជាធាតុផ្សំ
    - ដែលមានលក្ខណៈ:រណ្តំព្យញ្ជនៈ: ៣៣
  - ១.៥.២-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយមានបរិវារស័ព្ទជាធាតុផ្សំ
    - ដែលមានលក្ខណៈ:រណ្តំស្រៈ: ៣៤
  - ១.៥.៣-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយមានបរិវារស័ព្ទជាធាតុផ្សំ ដែលមានលក្ខណៈ:រណ្តំស្រៈ
    - និង ព្យញ្ជនៈ: ៣៥
- ១.៦-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយទ្វេនិយកម្ម ៣៥
  - ១.៦.១-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយទ្វេនិយកម្មកិរិយាស័ព្ទ ៣៦
  - ១.៦.២-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយទ្វេនិយកម្មគុណនាម ៣៦
  - ១.៦.៣-កិរិយាវិសេសន៍ដែលកើតឡើងដោយទ្វេនិយកម្មពាក្យគ្មានន័យ ៣៧
- ១.៧-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីតម្រាប់សួរ ៣៨
  - ១.៧.១-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីទ្វេនិយកម្មតម្រាប់សួរ ៣៨
  - ១.៧.២-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីតម្រាប់សួរ ដែលមានលក្ខណៈ:ជាការផ្សំសួរ ៣៩
  - ១.៧.៣-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីតម្រាប់សួរ ដែលមានលក្ខណៈ:រណ្តំស្រៈ និង
    - រណ្តំព្យញ្ជនៈ: ៤០
- ១.៨-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីសំនួនពាក្យ ឬ សំនួនវេហារស័ព្ទ ៤១
- ២-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីភាសាបរទេស ៤៦
  - ២.១-កិរិយាវិសេសន៍ដែលមានប្រភពពីភាសាសំស្ក្រឹត-បាលី ៤៦

២.៣-កិរិយាវិសេសន៍ពេលវេលា	៧០
២.៤-កិរិយាវិសេសន៍បរិមាណ	៧១
២.៥-កិរិយាវិសេសន៍សំណួរ / កិរិយាវិសេសន៍បដិសេធ និង កិរិយាវិសេសន៍ល្បះ	៧១
៣-ការវិភាគពីការបែងចែកប្រភេទកិរិយាវិសេសន៍របស់អ្នកវេយ្យាករណ៍មួយចំនួន	៧២
៤-ការប្រៀបធៀបកម្រិតកិរិយាវិសេសន៍	៧២
៤.១-ទស្សនៈមួយចំនួនស្តីពីការប្រៀបធៀបកម្រិតកិរិយាវិសេសន៍	៧៣
៤.២-រូបសាស្ត្រនៃការប្រៀបធៀបកម្រិតកិរិយាវិសេសន៍	៧៣
៤.៣-រូប-សម្ព័ន្ធនៃការប្រៀបធៀបកម្រិតកិរិយាវិសេសន៍	៧៤
៤.៣.១-កម្រិតប្រៀបធៀប	៧៤
៤.៣.២-កម្រិតលើស	៧៤
៤.៣.៣-កម្រិតបណ្តាច់	៧៤
៥-សេចក្តីសន្និដ្ឋាន	៧៦
គន្ថនិរុទ្ធស	៧៧
ឧបសម្ព័ន្ធ	